

G. SPINA

„ASTRA” SUBVERSIVĂ

Rolul pe care societatea culturală „Astra” l-a avut în vremea când Ardealul era încorporat Ungariei nu mai trebuie subliniat: această societate a fost unul din principalii factori ai menținerii românilor în lupta ce o duceau cu măsurile de de-naționalizare edictate de guvernele ungurești.

Ceea ce nu se putea face pe cale politică de către partidul național-ardelenesc, se îndeplinea prin societatea „Astra”, ale cărei secțiuni județene desfășurau o activitate din cele mai rodnice.

Nu o dată guvernele ungare au încercat să dizolve „Astra”, dar au găsit împotriva lor coalizate toate forțele intelectualității ardelenene care nu s-au lăsat intimidată, ci au continuat – cu orice risc – să îndeplinească un program care era mai mult o misiune. Și astfel, „Astra” a reușit să devină exponentul luptei de emancipare a poporului român din Ardeal.

Niciodată însă, ungurii n-au întrebuițat forța în contra societății „Astra”; își dădeau seama că mijloacele cu care se poate combate o acțiune politică nu sunt aceleași pentru combaterea unei acțiuni culturale și s-au mulțumit ca – prin legi și prin contra-propagandă – să anihileze rezultatele propagandei ce o făcea „Astra”.

Ceea ce n-au îndrăznit însă să facă ungurii, au încercat să îndeplinească autoritățile liberale astăzi; niciodată ungurii n-au întrebuițat forța în contra „Astrei”, niciodată n-au îndrăznit să-i tulbure activitatea prin măsuri abuzive și scandaloase: acestea au rămas să fie întrebuițate de guvernul liberal, după zece ani de la unirea Ardealului cu vechiul regat.

Organizația județului Bihor a societății „Astra” urma să-și țină adunarea anuală în satul Marghita; întimplător, președintele și secretarul general al secțiunii bihorene a „Astrei” sunt membri ai partidului național-țărănesc, societatea avînd în fruntea ei membri ai tuturor partidelor politice.

Prefectul județului Bihor s-a alarmat: se temea că adunarea de la Marghita să nu ia un caracter politic, deși știa foarte bine că niciodată „Astra” nu și-a depășit rolul de factor pur cultural; și prefectul liberal a adus jandarmi, a înarmat polițiști, a adus pompieri cu tulumbele și a împiedicat țărănimea bihoreană să participe la o adunare unde nu s-a vorbit decît despre cultură și despre importanța bibliotecilor sătești.

Exemplul este edificator. El învederează cîtă

intelență au conducătorii actuali ai țării și de ce sunt capabili cînd e vorba de manevrele politicii lor. Dar e peste măsură de întristător să constatăm că regimul liberal este mai rău decît al foștilor asupritori ai țărânimii ardelenene.

[„Opinia” (Iași), An. XXIV, nr. 6322, 15 iun. 1928, p. 1]

Un luptător basarabean: Vasile Țanțu

Pe un pat modest, la spitalul Sf. Spiridon, s-a stins din viață, uitat de toți și complet sărac, acel ce-a fost marele luptător basarabean Vasile Țanțu.

Vasile Țanțu a fost institutor și a făcut parte dintre naționaliștii ce-au luptat pentru alipirea Basarabiei la vechiul trup al Moldovei.

Țanțu a constituit, împreună cu Ion Buzdugan, Anton Crihan și Scobiola, prima unitate românească la Chișinău, care apoi a luptat alături de trupele românești pentru scoaterea rușilor din Basarabia.

A făcut parte din Sfatul Țării, care a cerut unirea la patria mamă și a fost președinte al Blocului moldovenesc.

Pentru meritele sale și munca neobosită pentru românism, Vasile Țanțu a fost decorat cu ordinul „Ferdinand” în gradul de ofițer și „Coroana României”, în grad de comandor.

Dar Țanțu a fost uitat și a murit în sărăcie și singurătate.

Foștii membri ai Sfatului Țării au hotărât să ceară să i se facă lui Țanțu funeralii naționale.

Azi se vor oficia parastase pentru pomenirea mare-lui luptător basarabean.

[„Opinia” (Iași), An. XXXIII, nr. 8949, 3 feb. 1937, p. 3]

C. Diaconescu, V. Țanțu

A murit V. Țanțu, ducând cu el faima de care n-a avut fericirea să se bucure în viață. Vrem să scoatem din uitare, măcar pentru o clipă, faptele vitejești și devotamentul acestui bun român. Maior în rezervă, fost membru în Sfatul Țării, fost comisar militar în Comitetul Cohortei Moldovenești Basarabene, cohortă care și-a creat o pagină în istoria țării noastre.

În anul 1917, întreaga armată ruscască este mânată de ideea bolșevică către mult visata lor republică.

În ziua de 18 aprilie 1917, V. Țanțu, într-un congres ținut la Odesa, gândindu-se la scumpa-i Basarabie, ia inițiativa organizării unei „cohorte moldovenești” și el este ales între fruntașii cohortei și secretar al comitetului.

În fruntea a peste 11 mii de soldați basarabeni, trece Nistrul pe la Moghilău. Această cohortă vrea să-și apere pământul scump de cotoșirea bolșevicilor și să mențină ordinea publică. Sub oblăduirea și sub îndemnul acestei cohorte se convoacă, la 16 iulie același an, un nou congres, în care se alege „Sfatul Țării” și în care V. Țanțu negreșit că este ales. În calitate de comisar al armatei, dă un ordin cohortei, pe care îl termină cu vorbele: „Să ascultăm unul de altul ca să ne închegăm și să ne împrietenim mai tare și mai strâns. La lucru fraților, fără nici o șovăială, pentru scumpa noastră Basarabie”.

În anul 1918, armata bolșevică trece Nistrul, înconjură Chișinăul. Sfatul Țării se dizolvă, parte din membri fug, iar o parte sunt prinși, arestați și condamnați la moarte. Atunci V. Țanțu, cu sprijinul consulului francez Dalibla, travestit în uniformă de tovarăș al „front Oldelului”, printr-o atitudine și o îndrăzneală nemaipomenită, străbate frontul bolșevic și ajunge la armata noastră, pe care o cere în ajutor. V. Țanțu este un erou al Basarabiei. A trăit sărac și a murit sărac, dar iubindu-și Basarabia nețărmurit de mult.

[„Opinia” (Iași), An. XXXIII, nr. 8965, 21 feb. 1937, p. 5]

N.M., *Un an de la moartea luptătorului basarabean Maiorul Vasile Țanțu*

Duminică 30 ianuarie a.c., la orele 11 dim., se va oficia, în biserica Sf. Spiridon, un parastas pentru odihna sufletului marelui român, de către un sobor de preoți, în frunte cu părintele Cicerone Iordăchescu.

Rugăm pe toți care l-au cunoscut să ia parte.

Ar fi de datorie ca tot Iașul, în frunte cu școlile și Universitatea, să asiste la această înălțătoare solemnitate, întrucât marele basarabean aici la Iași a plămădit ideea Unirii Basarabiei.

Maiorul Vasile Țanțu s-a născut în anul 1882, în comuna Horodiștea, jud. Lăpușna, și a fost învățător.

În anul 1917, din inițiativa lui, s-a înființat la Iași Comitetul Moldovenesc de pe frontul român, în camera nr. 38 de la Hotelul Continental, locuită de Praporcicul Scobiola, care a fost ales și președinte, având ca membri pe Vasile Țanțu, Ioan Buzdugan, Grigore Cazacliu, Emanoil Stratan, N. Mocanu și alții, pentru propagandă națională și unirea Basarabiei.

Dintre frații din Regat, au luat parte la acest comitet locotenentul Ștefan Berechet, actualul profesor

universitar.

De la Hotelul Continental, Comitetul și-a mutat sediul în strada Păcurari nr. 35 sau 37, locuința locotenentului Ștefan Berechet, care cu drag a primit aceasta; iar mai târziu în strada Cuza Vodă nr. 77, având ca președinte pe Porucicul Gh. Nastasă, actualul profesor universitar la Iași, dl. Scobiola plecând la Chișinău.

Demnitățile ocupate de Vasile Țanțu:

1. Președintele Comitetului soldaților moldoveni de pe frontul român.
2. Președintele militarilor moldoveni în Basarabia.
3. Deputat în Sfatul Țării.
4. Președintele Societății Culturale „Facla”, pentru propaganda culturală națională în Basarabia.
5. Președintele „Casa noastră”.
6. Președintele Camerei de Agricultură Chișinău.
7. Deputat și senator în parlamentul României Mari.
8. Prefect al județului Lăpușna, de 3 ori, și o dată al județului Hotin.

În anul 1929, văzându-și visul împlinit, s-a retras din viața politică, ocupându-și iar postul lui de învățător în comuna Scorăni, jud. Lăpușna.

În anul 1935 și-a susținut ultimul examen de definitivat în învățământul primar, având în comisia de examinare pe d-nii profesori Holban, Constantin Oiescu și alții.

A încetat din viață în dimineața zilei de 29 ianuarie 1937, în Spitalul Sf. Spiridon, Clinica d-lui profesor dr. I. Tănăsescu, fiind operat de cancer.

[„Opinia” (Iași), An. XXXIV, nr. 9243, 28 ian. 1938, p. 1-2]

